

RENAIXEMENT

ADHERIT A LA UNIO CATALANISTA

SURT ELS DIJOUS

VOLÉM

La llengua catalana ab caràcter oficial per totes nostres relacions inclús ab el Poder Central.

Corts Catalanes, per estatuir la legislació civil y per el règim intern de la Nacionalitat Catalana y pera ser arbitres de nostra administració.

Que siguin catalans quants a Catalunya desempenyin càrrecs públics.

Fixar contribucions é impostos per contribuir als gastos generals del Estat en la proporció que correspongui a Catalunya.

Supressió de quintes o lleves y facultat de poder contribuir a la formació del exèrcit del Estat Espanyol per medi de voluntaris ó diners.

Éssent Nacionalista l'acció que al nostre poble realisa la Unió Catalanista, tenen el dret y 'l deber de cooperarhi tots els catalans moguts per les aspiracions del nacionalisme català, qualsevulga que siga llur pensar y sentir en matèries **religioses, polítiques o socials**.

SUMARI

A l'entorn de la Assemblea, per *Miquel Laporta*.—Esguards, per *Maig*.—Englantines: La Patria, per *Esteve Camprubi*.—El retorn dels forsats, per *Jurmiketo*.—Retaule de tardor, per *Josep M. de Palou*.—Carta oberta, per *Salvador Salat y J.*—Les concommunitats, per *A. Mercader*.—La «Lliga» a l'Assamblea de Tarragona, per *H. Nadal y Mallol*.—Qüestions socials, per *R. Casals y Peypoch*.—Tarde de mar... per *Josep M. de Palou*.—El nacionalisme y la pintura, per *Jaume Andreu*.—Teatres, per *Andreu Mauri*.—Unió Catalanista: Secció oficial.—Garbellant.—Noves.—Jocs Florals de Girona.

A L'ENTORN DE L'ASSAMBLEA

RENAIXEMENT ha volgut adquirir la cooperació valiosa dels mestres en Nacionalisme Català, que avui comensèm la seva publicació, y els ho ha demanat tant bonament com ha pogut pera lograrho, porque estima d'una capdal importancia pera 'ls que són no més que humils seguidors de la tasca catalanitzadora, que pujan saber aprioristicament les esperances confiadores dels homes que tenen una representació dintre 'l moviment catalanista.

Potser sigui porque la nostra fe es inagotable, qu'estèm segurs que tots plegats bategarán a l'unissó del nostre pensament, qu'es, com no podí esser d'altra manera, de cara al major enaltiment de la santa causa redemptora, resolta ab aquella serenitat de les nostres democràtiques organitzacions.

Heusaquí les paraules d'un estimadíssim compatrici encapsalant la nostra enquesta:

«A l'Assamblea de Tarragona havèm d'anarhi tots els que som de cor catalanistes, qualsevulga que sia el partit polític a que pertanyèm, a fer solemne declaració, davant d'Espanya y de tot el món, de que'ns sentim fills d'un gran poble que té dret a la vida y a la dignitat de la vida, y no renunciarem a complir els nostres deures filials, encara que'l món s'esfondri.

A més del acort que prengui l'Assamblea de que d'ara endavant la Unió Catalanista no farà, ni privará de fer als seus adherits, actuació política, seria bó que també acordés que tots els que treballèm pel triomf de la causa catalana, tenim obligació d'inscriurens en les llistes de socis de la Unió Catalanista, y que veurá ab satisfacció que'ls diferents partits polítics catalans no permetin que figurin en les d'ells aquells que no's fassin inscriure en las de la Unió.

De catalanista se'n ha d'esser ab noble orgull, y no pas ab la cara tapada; y els homes y els partits, si ho són de catalanistes, han de pregonarho a tots els vents, y si no ho són, no tenen dret a deixarshi pendre.

MIQUEL LAPORTA, »

La setmana entrant continuarem parlant «A l'entorn de l'Assamblea» ab la publicació d'un bell article del ex-president de la Unió Catalanista, n'Antoni Suñol, y altres treballs importants.

Esguards

Avui, es de fora Barcelona que arriba la nova mortificant, que fa vibrar aquesta ploma.

Els del «Centre de Dependents del Comerç y de la Indústria» de Sabadell, convensuts (?) de la necessitat imperiosa (!) pera 'ls joves, de sapiguer la instrucció militar, obren una matrícula pera l'ensenyansa d'aquesta mena de pràctiques.

Y pensar que es entre joves que neix aquesta idea! Y pensar, encara, que es en l'ambient d'una associació fundada pera 'l llur millorament que prèn forma!!

El dia que l'amo llur, d'aquests joves, —perque aquests son d'aquells que'n tenen y en tindran sempre d'amo—els digui que 'ls cal treballar cap descobert, a plè sol y ab una cadena lligada al tormell, el protector «Centre de Dependents del Comerç y de la Indústria» de Sabadell, organitzarà unes sessions diumenjals, pera que'ls seus inscrits aprenguin a treballar sense res al cap, sota la roentor del sol xafogós y arrocant a cada passa l'ignominia dringuejanta d'una cadena.

Be 'n mereixreu de pietat, pobres joves sotmesos, de mirada buïra, que aneu al sacrifici ab resignada mansuetut bovina.

La pell arrugada dels vostres fronts acotats, no s'ativantarà mai, resplendent, en una ferma resolució de rebeldia.

No es pera exemple vostre que aquests deu mil joves de l'Australia s'han llessat al sacrifici d'un procés, avants de resignarse a aprendre la instrucció militar. No es pera exemple vostre; que si vosaltres gaudireu de benaventuransa porque sou mansos, ells també ja viuen y viurán benaventurats en la llur consciencia digna, porque sofreixen persecució per la justícia.

Un amic, posant en les seves paraules tota

la fermesa d'una reivindicació, deia que havent complert el servei militar, no s'havia pas fet retratar ab l'habit d'aquell estament.

Y, suara, pensèm qu'els joves del «Centre de Dependents del Comerç y de la Indústria» de Sabadell, son d'aquells que's fan retratar d'uniforme.

MAIG.

ENGLANTINES

LA PATRIA (*)

L.: No mor mai.

Ont corona un mateix cel
y un mateix llenguatge 's parla
y 's sent sola una cansó
y 's dibuixa un sol caràcter;
ont ens dièm tots germans
perque 'ns mirèm tots de casa,
es la Patria, es el terror
que Deu donà a cada rassa
d'aquesta vida mortal
en el curt peregrinatge.
Oh, Patria de mos amors!
Oh, Catalunya estimada!
l'alba que besa ton front
son bell encís t'encomana,
tens la fermesa dels monts
y dels boscos la fragancia,
la furia y la mansuetut
de la mar Mediterrània.
Oh, Patria de mos amors,
bressol d'atletes y savis!
no som órfens, no, tos fills
puig que no es morta la mare.

(*) Perque 'ns plau acullir els batecs que arreu de la nostra terra fa glatir l'amor a Catalunya, publicuem avui aquesta poesia que fa arribar a nosaltres el periodic «Sol Ixent» de Navarres.

En la tomba del oblit
jeia sols endormiscada;
l'arpa dolça a l'un costat,
el cepre y corona a l'altre.
En el silenci nocturn
tot de sobte vibrà l'arpa:
es la corda del dolor
que no pot mes aguantarse.
Catalunya 's desvetllà
y ab élla 'l nou jorn s'alsava,
el jorn de gloria y triomf
per la terra catalana.
Cantéu, poetes, cantéu,
cantéu, poetes trovaires;
bé teniu de què cantar
si 'l sol de Patria s'atansa.
No son òrfens, no, los fills:
Catalunya viu encara,
viu y viurà eternament
mentres d'ella 'n quedi rastre
y 'l Montseny y 'l Montserrat
vensuts pel temps no s'arrasin.

ESTEVE CAMPRUBI.

El retorn dels forsats

Era un dia claríssim d'aquesta diafanitat del istiu nostre, que no es molt xafogós en la seva calorí, quan el vaixell immens deturava la seva esbransida previnenta del Mediterrani mateix, avensant tantost port endintre de la ciutat de Barcelona, y tot seguit, la cúa humana, apesada en el neguit d'un pessim acondicionament, s'anava destriant, esmunyintse per la palanca llevadissa. En poca estona, la cuberta agobiada avans, s'era tornada deserta dels joves viatgers que ja tocaven la terra ferma desitjada.

Après, els hem vist passar tots moixos pels carrers de la ciutat, a colles, com els bremadors a les viles vinateres, pero sense aquella cridoria endiumenjada que les caracterisa; semblaven romeus d'un penediment original, mitg disfressats ab robes de colors cridaners, com una mena de saltimbanquis estranys. Al seu front s'hi marcava una gran demostració de cansanci y avorrimet, quan cercaven d'ací y d'allà els detalls pera el reembarc, en aquells trens que hi tenien mes confiança qu'en el vaixell, de que els portarien vora 'l niu amorós qu'havien deixat trist, ple d'anyoraments.

Feien una mica de compassió. El cos abatut, mitg encorvat; els peus gairebé descalsos; la

testa, atapada d'un cabell que s'era tornat rogenic y aterrat; les robes, semblaven torrades, de tant polsim aferrat; d'uns brassos ennegrits, pengim penjàm els farcellets les engrunes d'un equipatge esquifit y deficient. La faç, devia esser colrada per efecte d'un sol aterrador y també per les engunies d'una tongada de sofriments, que be la feien desitjable la claretat de un doll d'aigua que'ls redimissin d'aquell deix de miseria. Els seus cors ab el migrament del allunyarse per força, be devia fer posar aquella cara tristoia, esperant ab follia l'escalf dels sers estimats, qu'allà en altres ciutats o un recó de món, tot humil y falaguer, no sabien casi res de la seva vida.

Olvidant la feresa d'una lluita mortal y les penalitats d'una excursió desplaenta, retornèu la tranquil·litat als vostres.

Torneuhi, minyons, a treballar la terra, boi estimant la seva ànima nacional, ara qu'heu sapigut lo que significava, sofrint d'anyoransa en la seva llunyania. Que passi com un somni el regust de coses viscudes contra la voluntat llur, qu'es tot amor y no hi vol res en bregues d'odi; somnis sien també, els juraments forsats de coses qu'un no pot creure, perque devallen d'una falsetat y els emblemes representatius que no's poden acceptar sense que giravoltin conviccions fermes.

Quan el vostre cos s'hagi refet de la salut descalabrada y el vostre esperit asserenat recomensi el camí veritable, sentirèu la valú de l'acció infamant dels qu'han abusat de la vostra forsa, pera cumplir el seu esperit mortificador y exterminador d'una rassa que no ha fet altre delictes que protestar de que li robessin la seva llibertat. Despullats d'aquell número vilipendiós, tornarèu a fruir del platxeri de treballar com un home lliure, sense més disciplina que l'agermanament y el respecte dels companys en la vida y les ànimes qu'un adora; y ja ho veurèu com patirèu pera esdevenir mestres d'estimació, recordantvos d'aquells homes qu'heu atormentat per encàrrec d'institucions artificials qu'un jorn disposaren de les vostres energíes, obligantvos a agafar una eina envilidora. Y al adonarnos plenament de la vostra malifeta inconscienta, pronuncièm baix baixet unes paraules de fermesa, que s'enmenarán a l'exil o a la revolta, avans de retornar a la renuncia de la vostra conciencia.

FURMIKETO.

RETAULE DE TARDOR

Baix els fruiters combats, y al tremolar del aire
la mare jova escampa l'or pàlit dels seus rulls,
l'infant que deixa'l pit, alsa les mans al aire,
per abastar les fruites que tempten els seus ulls;
y riu la mare jova tota de gracia plena,
com riu dins la capella, Madona y son Infant...

...floreixen ginesteres al llarc de la carena,
...damunt de la ginesta, el cel es tot brillant...

Per ser desitg del nin, un vent de Primavera
feu tremolar les branques humils de la pomera,
com si una gran volada d'aucells hi hagués passat,

y s'oferi a l'Infant la fruita saborosa,
ab tanta suavitat, que va restar confosa
ab l'altre fruita encesa del pit abandonat...

JOSEP M. DE PALOU.

Fragment de la Flor Natural dels Jocs Florals de Gracia
d'enguany.

Carta oberta

A En Francesc Matheu

President de l'Orfeó Català

BARCELONA

No vos conec, no vos he vist mai, però anys
enradera un conegut apotecari al parlarme de
la *Il·lustració Catalana* va dirme qui la feien y
va llegirme de vos el *Brindis per Felip V* com
volguent ponderar que tal fora la *Il·lustració*, ja
que vos la féieu y per mostra això.

Jo que ja venia escamat per les pastetes dels
mastega castellans que havien fet figa llavors
ab el programa del General Polavieja, vareig
sentir tal escama que, efectivament, mai he
comprat un sol nombre de vostra *Il·lustració*.

Suara m'entero (jo visc a pagés) de la expul-
sió d'un orfeonista per tensió o pressió o coacció
monàrquica prò la dinastia de vostre Felip V. y
recordo aquells versos qu'en Rizal posa en boca
de l'aimada d'en Ibarra:

«Dulce es la muerte por la propia Patria»
y combinats ab los vostres que deieu:

«Jo so la veu de la terra
que maleeix ton recort».

y ab la carta que per unanimitat signareu ab

la junta de l'Orfeó de *vostra digna presidencia*
veig la diferencia que hi ha d'un poeta rimaire a
un aimador fervent, d'un martre a una enredade-
ra de saló, y en vista de tot plegat he acordat
tenirvos per un fals y un mal catalanista, per lo
que, apart de lo que pugan acordar les juntes
que ni presideixo ni'n formo part, he determinat
d'acort unànim ab la meua consciencia, donarvos
de baixa de la llista de probables relacions me-
ves y nomenarvos mon enemic honorari en ca-
talanisme y amistat, lo que tinc el sentiment de
participarvos.

SALVADOR SALAT Y F.

Sant Bartomeu de la Quadra 8 Agost 1912.

Les concomunitats

III

Catalunya y la familia de Borbó

Acabada la tirania de les reialeses, a mesura
que les democracies s'anaven apoderant dels
governos dels pobles, entraren aquests de plè a
plè dins d'una època no solzament d'esplendor y
riquesa, sino que a l'ensem de pau interior y
de desenrotllo.

El sistema democràtic acabà per consolidar
les llibertats, y reis y pobles les disfruten. Doncs
desvanescut el *papus* que tant afectava a Cata-
lunya, conseguit ja un dels elements que'ns ga-
rantisava la personalitat, s'esborrà per un mo-
ment l'agravi que havíem sofert del primer Bor-
bó y'ns proposavem cooperar a la feina que tants
fruits ha reportat a la civilització, creient que'l
que menys devia pertorbar la reconstitució na-
cional devia esser el rei, quan aquest ja no go-
sava de certas prerrogatives que quedaven sot-
meses a la Constitució, quedant així posseïts de
lo que tant desitjavem tindre, participant a més,
a lo qu'Europa 'ns invitava segurs que'l nostre
concurs no seria gens ni mica feble.

Pero qu'es cas, surgiren llavors altres dife-
rencies y les guerres civils vingueren a destor-
bar tot propòsit de ressorgiment. Guanyaren
per fi el plet els lliberals, y pogué sentarse a
l'escó reial Isabel II, ab la pau que'l país tant
desitjava. Aquell lloc que tanta sang costava,
just era que fos correspost seguidament ab tota
mena de facilitats y patriotisme, pero malaura-
dament no fou aixís.

Ferrán VII, home incapacitat pera governar

un Estat, es més, sotmés an els concells d'un ignorant y degenerat, degenerat ell mateix pel ambient de sa família que'l voltava, a la que portà la concupiscència a les mateixes cambres particulars del Palau, traí ignominiosament a qui havia braument defensat sa corona, y aquella sang, aquella herència del home, quedà trasmesa a sa filla ab les mateixes conseqüències. El fusellament d'en Torrijos, reaparesqué igualment jorns avans de la Revolució del 68 a la persona del poble. Vingué la Restauració y no fou poca la sang que's vessà pera consolidar a Anfós XII perque regís els destins de la Nació.

Ab tot això els catalans no podíem esser indiferents, se'ns havia enganyat y tots els propòsits que abrigavem quedaven malmesos; repasavem la Historia y trobavem que tant allavors com avans l'Estat estava a mercé d'una anarquia, que una família per ses intrigues ens havia sotmés a la misèria, que la passió per la llur havia fet presa an el cor dels que creuen que primer es un rei que la patria. Totes aquestes causes feren cavilar y'l republicanisme federal, que ja tenia fermes creients, anà llaurant son camí dins de Catalunya, y llavors se pensà per primera volta demanar l'autonomia dins d'un altre aspecte, pensant que lo que no's podia conseguir junt ab el rest d'Espanya, ho conseguiríem per nosaltres sols. Es natural, al girar est aspecte de la qüestió no podíem tindre partidaris a cap lloc.

Sigui com sigui, Catalunya no oblida aquelles èpoques y heusaquí 'l perquè la dinastia Borbònica no té partidaris dins de cap cantó del element que preté l'autonomia. Els desenganys qu'hem sofert durant l'últim segle, han arrelat fermament an el nostre cor, y la veritat sigui dita, l'amenassa d'una guerra civil encara subsisteix perque la renyina de la família de Borbó es encara un fet. La sublevació de Ferrán VII contra son pare en Carles IV, la concupiscència que foren causa abdos, seguiren ab el reinat de Isabel II, no essent menys felís el d'Anfós XII ab les sublevacions militars d'en Ruíz Zorrilla y fets anàlecs, en el punt que'l país no donà proves d'entussiasme, ans bé, encara avui segueix la creencia que quan anèm an el servei militar, prestèm un servei an el rei. Aquesta contribució de sang que paguem, es an el fons del cor del poble, una pena que'ns imposa 'l sobirà.

Jo no vull negar l'agraïment que pugan tindre an els poders d'Espanya una part dels defensors dels nostres indiscutibles drets, pero d'això a esser partidari d'una dinastia, crec que hi hà un llarc camí, car al cap y a la fi la llei de Manco-

munitats no'ns reintegra de bon tros tot lo que'ns arrebataren, y molt menys quan tenim una Constitució democràtica ab la que'l sobirà no és més que'l Poder executiu y es irresponsable dels seus actes. Essent aixís, no podèm admetre de cap de les maneres l'opinió de que son poder sigui 'l que'ns fa la gracia de donarnos una llei, quan aquesta dimana de les Cambres legislatives a les quals el monarca no pot exercir cap tutela; podrà borrar Catalunya lo que la Historia descriu? podrà cooperar ab la dinastia borbònica pera regenerar a un país que ha caigut a la degeneració com es Castella? podèm admetre a la família de Borbó com a reis a Catalunya? No adelantarem opinions, pero sí, que un moment d'entussiasme polític no es una realitat, no es un cambi, no pot concretar enfront del treball y l'experiencia que portèm de dos segles.

A. MERCADER.

La "Lliga" a l'Assamblea de Tarragona

L'actitut presa pels elements que componen la comunió política de la «Lliga Regionalista», ha sigut y encara es objecte de molts comentaris.

Jo per la meua part confesso ab la més gran ingenuïtat que no'm sobtà la resolució adoptada, de no concórrer a l'Assamblea Nacionalista de Tarragona.

M'explicaré: en aquests darrers temps he anat seguint ab interès constant la tàctica llur, d'aproximació, o més ben dit, d'ingressió a la dinastia borbònica, y n'he deduit la causa de que no anirien a un lloc ont l'esperit catalanista s'intensificaria d'un sentiment nacionalista intranzigent y's marcaria una nova actuació dintre Catalunya qu'ells, homes de tendències pregonament conservadores, no podríen acatar, y per lo tant, com que demostrarien la llur impotència, restarien totalment descalificats pel poble, duent com a estigma de les llurs concupiscències l'afrontós dictat de traidors a la Patria.

La seva tàctica, doncs, va solsament encaminada a mantenir artificiosament aquest ambient boirós ab visu de catalanitat, y es això lo que'ls priva d'assistir a la propera Assamblea, ont surarà per damunt de tot y sense màcula el sentiment d'amor patri, aquest sentiment que an ells es tranzitori, pero que a tots els bons catalans

ens dona coratge pera treballar única y exclusivament per Catalunya.

Y lo més vergonyant es l'arma que han triat pera defensar la llur decisió. Ells, homes que encara gosen dirse catalanistes, ells que han pregonat als quatre vents que solsament en el contingut de les llurs doctrines se troba el catalanisme pur, han argumentat contra l'himne nacional de nostra Patria, el gloriós y lliberador cant de «Els Segadors», símbol de la rassa nostra, aqueix cant que tantes voltes, oh sarcasme! han entonat els mateixos que ara 'l titllen de funerari y impotent, y fugen com d'un empestat dels llocs ont ses virils estrofes han de ressonar triomfants y victorioses.

No! No es la por a una justificada protesta contra 'l vostre procedir lo que us ha mogut a semblant barrabassada; es que no sentiú, vibrants, els batecs de l'ànima catalana. Es que dintre vostres orguens vitals s'hi ha filtrat una halenada d'aquell aire corromput que'ns vé d'enllà del Ebre y us ha infestat d'aítal faisó que us ha deixat en complerta impotencia patriòtica.

Mes no us creguèu amainar l'entusiasme catalanesc envers l'acte patriòtic que anèm a celebrar. Vosaltres, els qui actuèu de prohoms dintre 'l nucli colectiu de la «Lliga» no hi serèu, mes si en vostres rengleres n'hi ha algú que senti 'l desitg freturós de la redempció de sa Patria, aquest, mal que us pesi a vosaltres, hi será en cos y ànima, perque en aquell ambient s'hi reconfortará, boi recordant les actuacions de Manresa, Girona, Reus, etc., ont el catalanisme obrí noves fites y creá nous organismes.

Enlaire 'ls cors! Que tothom qu'estimi a Catalunya vagi o estigui representat a l'Assamblea de Tarragona, y els que hi fassin mancament siguin condemnats a vergonya eterna.

H. NADAL Y MALLOL.

Port de la Selva.

Questions socials

L'eterna qüestió

Altra volta torna a sentir-se arreu del Estat, l'esfereidora remor dels conflictes entre'l capital y 'l treball. Jamai se procura donar explicita y justiciera solució an aquesta eterna qüestió entre l'egoisme y l'equitat, entre la llibertat y l'absolutisme, entre lo que pot esser font de més vida y lo qu'es rebaixament del més feble,

materialment parlant. Y es que sempre la corda se trenca pel cantó més fluix y els que podrien posarhi esmena, mai se cuiden de solventarho pels segurs viaranyes de l'estricta justícia.

Ara en la nostra terra, hi sura una manifestantantor entre 'ls carrilaires y que potser podria degenerar en una vaga quals conseqüències serien funestíssimes per tots, en general. Y tot per un acte de justícia envers un company de treball que té guanyades les simpaties de tots, y la Direcció Central dels Carrils del Nort el trasllada a Madrit pel grós delictes d'haverse associat en el Sindicat ferroviari de la secció catalana. Y naturalment això es una injustícia an el element ferroviari en general, perquè tots els obrers ocupats en els afers carrilaires de tot l'Estat espanyol estàn associats. Y per vindicar aquesta ofensa an el company de treball, tots com un sol home, ab veritable germanor s'han unit en causa comú.

Y es que la condició d'aquests obrers tal com actualment està, es denigrant. Be 's pot dir que 'ls individus que estàn sota la dominació d'aquestes dugues companyies tant poderoses, com M. Z. A. y Nort, son esclaus en tota regla d'aquests pops financers que ab el nom de accionistes y obligacionistes, esclafen a tothom que dessota de la seva omnipotencia cau. La imensa majoria percebeixen un sou irrisori y en tocant a treball, jamai saben quan pleguen. Y encara s'oposen an el dret llegítim de associació? que no es encara prou denigrant y baixa la condició social dels seus subordinats?

No pot esser que 'l Concell d'Administració d'aquestes poderoses Companyies y ab ell tots els accionistes y obligacionistes prenguin sols y únicament per valor borsátil tota l'acció de treball dels centenars d'homes ocupats en les seves extenses xarxes. Cal que l'humanisme els hi toqui el cor y'ls hi fagi veure la situació depriment y miserosa de molts d'ells, procurant donar assentiment an els desitjos justíssims y necessaris d'aquests individus que 's troben vexats en les seves ansies de millorament moral y material.

Ens trobem en el segle del obrer. L'etern malestar social, no s'adoba ni per la força ni per l'engany, ans al contrari, donantli satisfacció en la quantitat que les necessitats obliga; doncs si aixís no 's fa, si 's vol dominar per la força o ab paliatius de dubtosa efectivitat, lògic es que 'ls obrers apelin a l'única defensa y al ensemps arma poderosa que sempre poden comptar, ab la vaga, y aquesta en tocant an aquet ram de comunicacions, sería d'una força

aclaparadora y d'uns resultats funestíssims per tots.

Cal que ho tinguin ben present això abdós Concells d'Administració d'aquestes Companyies, pera que ab la seva obstinació a complir ab els deures d'humanitat, permeti que s'arribi a desenrotllar un conflicte de semblant classe.

Y an els obrers, que tinguin seny y circumspecció en tots els seus actes, que no 's deixin portar per elements desarrelats en la nostra terra que tantols fruïrien ab la complerta desaparició d'Ella, no obstant y treuren més profit que enlloc, car son els odís sistèmatics an a tot lo qu'es una característica nacional catalana, com es el nostre idioma y com se pogué veure en les deliberacions d'aquesta darrera Assamblea, aont fou xiulat per aquests enemics de dintre casa.

Que tinguin present que la unió fa la força y que ab aquesta 's pot aconseguir tota la justícia que'ls envanits per la pròpia força els hi neguen. Y so's aixís, quan quedi plenament justificada la obstinació d'aquests autocràtics elements, es quan se té d'anar a la vaga general y acceptant totes les seves conseqüències, que jorn vindrà que la vera justícia social imperarà per damunt de l'Humanitat.

R. CASALS Y PEYPOCH.

TARDE DE MAR...

Y avensa tota núa pel sol. La cabellera
s'envola entre la llum y l'oretjol marí,
devé de la montanya olor de mel y pi
y l'ànima del mar tremola presonera.

Hi ha un gran silenci arreul al pas de la bellesa
s'ha fet l'adoració: la viva ubriaguesa
del seu desmai, surgeix con un desmai conjur
en l'or tremolejant y en el pregón atzur.

y avensa tota núa pel sol. Les mans creuades
dessobre l'esquísida beutat dels pits en flor,
com una esclava núbil, qui porta al amador
un bell present de fruites gelosament guardades.

y no son pas ni 'l sol ni 'l mar, l'amador d'ella,
Son amador es lluny; y no la sab tant bella...

Pensanthí mira al lluny, poruga de mirar
...y avansa tota núa pel sol... y entra en el mar.

JOSEP M. DE PALOU.

Fragment de la Flor Natural dels Jocs Florals de Gràcia d'enguany.

El nacionalisme y la pintura

A Barcelona, cap y casal del Art en nostra terra, s'hi succeeixen les exposicions de pintura ab un afany digne de mellor sort, no per la quantitat de les obres que 's presenten, sinò per les qualitats que sembla haurien d'estar posseïdes bon nombre d'elles.

Per poc que s'analisen aqueixes exposicions, s'hi veurà tot seguit una manca de coeissió; una barreja desesperadora d'elements formatius dels artistes, que pensant tots ells en fora de casa, no 's recorden que son a Catalunya, y de Catalunya, que a ella viuen y que aquí forso-sament haurien de recorre en cerca de les sensacions que sembla no sapien o vulguen expressar.

Bona es la influència que 'ns puguen proporcionar els mestres de la pintura estrangera que'ns visiten quan les Exposicions Internacionals d'Art, pero d'això a imitarlos servilment hi ha molta diferència. Y precisament aquí gairebé no 's fa altra cosa.

Pintors de grosses aptituds que treballant ab orientació ben pròpia lluirien per complert llurs facultats indiscutibles, s'entretenen llastimosament perdent el temps pugnant en seguiment de les petjades de glories d'altres terres. Per tot se passa, menys ab l'independència absoluta que hauria d'esser la característica dels artistes catalans, y que per cert varen demostrar no posseir-la quan no fa pas gaires anys intervingueren tots ells — salvades honroses excepcions — en la confecció d'un cert album dirigit a una determinada y enlairada personalitat.

Per xò es de doldre quan devant d'aqueixes exposicions que s'estalonen les unes ab altres, un sent malaguanyat l'esforç que representen. Ab menys y mes bo tots plegats hi guanyariem.

Ens hem de convèncer que a Catalunya no 's farà bona feina, fins que 'ls pintors no comensin per sentir-se nacionalistes, gent verament catalana, única manera d'arribar a la formació d'una escola ben nostra.

Si be es veritat qu'en Martí y Alsina fou un iniciador de la moderna pintura a Catalunya y que trobà excelents continuadors com en Vayreda — per exemple — y alguns d'altres, no vol pas dir que aquests fossen uns precursors com vanament se'ls vol demostrar.

Sols a dos pintors, al meu entendre, cab el mèrit d'haver posat ben amunt l'art de nostra terra, cabentlos la gloria d'esser — seguint el camí fressat per en Vayreda — els veritables

precursors de la pintura catalana. L'un es en Vancells, l'altre en Galveny, els dos paissatgistes. Aquets son els dos únics pintors nacionalistes que comptem a Catalunya.

Els senten a fons y respiren aire de la terra, y per xò no es estrany que les obres llurs triomfen sempre perquè son catalans, res mes que catalans, sense la pruitja de cercar ab la desesperació de neòfit la tan desitjada personalitat que per dissort fa caure molt sovint en la ridícolesa. Y ab tot, ells queden personals y es tan lògic que hi quedin per quant han sapigut pressentir l'ànima de la terra.

Qui hagi corregut pels cims de nostres montanyes escarpades, qui hagi devallat per les afraus solives cercant el solei a l'hivern y l'au-baga a l'estiu. Qui hagi baixat als plans gemats de verdor y a les hortes prenyades de fruits delitosos. Qui s'hagi arriscat fins a la nostra costa brava clapejada per les ferèstegues cales que la fistonejen. Qui hagi vist tot això en jorns de bonansa o de tempesta, en dies rufols o a ple sol, a matinada a sol ixent, o al vespre a clar de lluna; qui hagi estimat tot això que porta el segell, la marca de la nostra inesborrable personalitat catalana, qui hagi doncs capít per fi, aqueixa personalitat qu'es impossible confondre-la ab cap d'altre, aquell podrà pintar y resoldre en conseqüència.

Per xò jo sento una gran veneració y respecte als quadros d'aquets dos pintors, perquè 'm fan pensar en Catalunya.

Nacionalista vol dir personal. Com llevat d'en Galveny y en Vancells els demás pintors catalans no hi queden, heusaquí la lluita titànica que sostenen debades pel seu conqueriment, y consti que no 'm refereixo pas a la personalitat individual sino a la colectiva, única manera d'obtindre la vera escola catalana.

Que grat fora en les exposicions que's succeeixen intermitents, poguer veure la nostra gran varietat dintre la unitat de pensament o siga dintre l'ànima nacional.

JAUME ANDREU.

Teatres

La popularisació del Teatre Català

Ja fa una setmana que han comensat al *Circo Barcelonés*, el teatre popular del barri mes típic de la ciutat, les funcions de Teatre Guinyol en català, y jo vui dir qu'això es una em-

presa meritoria pel sol fet de representar en català en aquell teatre, y encara mes per ferho barrejat ab les sessions de cinematograf que fa anys que s'hi guanyen la vida.

S'havia parlat molt de la conquesta del Paral·lel pera 'l Teatre Català, y com que dir el Paral·lel, vol dir tots els barris populars que la gran avinguda n'es capdevantera, jo consigno ab goig aquesta tentativa d'ara, que te l'èxit assegurat malgrat els elements que l'executen, si'ls seus organitzadors tenen una mica de tacte y saben tranzigir ab el gust del públic especial qu'atraurán, que no vol dir seguirlo en el mal gust que puguin tenir, sino en tot aquell escaient d'obres que li poden plaure, dintre un ambient artistic.

Y, justament, han comensat ab Teatre Guinyol, que es ja el primer acert; porque es el genre impresionista el que més li pot plaure a n'aquell públic simplista, y además te la qualitat de la mida justa d'intensitat y durada que desitja, y per part de l'empresa hi ha la baratura del espectacle pels pocs elements que intervenen en la interpretació.

En aquestes mateixes columnes vaig prometre dir quatre impresions respecte el Teatre Guinyol, ab motiu de la moda qu'ha esdevingut a casa nostre. Ja 'n parlarém oportunament. Ara sols vui dir qu'aquesta fórmula de donar aquest genre per seccions, es la única manera que podria tenir durada, fentse un públic adicte. Lo que d'altra manera fora un perill, es una bona solució pera atreure la gent que no hi va al Teatre Català, fent un espectacle culte y artistic entre els elements que mes ho necessiten.

No mes cal demanar una cosa als autors catalans:

Vosaltres que teniu espléndides facultats pera fer aquest Teatre Guinyol Català, feu obres que 'l puguin enriquir, que ja ho sé que no donarán gaire bones liquidacions de drets, però, amics meus, jo voldria saber quina branca dona mes, encara, en això del escriure, si no es la dramàtica. Voldria que pensessiu que'l vostre esforç serà una llevor dels mes riquíssims fruits entre 'ls humils del poble; y tan bella finalitat be val un petit sacrifici. Allavors podrieu dir a n'aquests entusiastes d'aquest Cine-Teatre: no n'abusèu de traduccions mediocres; aqui tenfu les nostres creacions; oferiules al vostre, al nostre públic.

Y, aquell día, jo escriuria un elogi encara mes amorós qu'el d'avui.

ANDREU MAURÍ.

Espanyol no vol dir sinó, individu subjecte al sistema polític unitari, comensat pels Reis Catòlics, y continuat per les dinasties d'Àustria y de Borbó. Fora d'aquesta acepció, la paraula avui no te cap sentit.

POMPEIUS GENER.

Cosas de España.—La Cuestión Catalana.—

UNIO CATALANISTA

Secció Oficial

PERA LA PROPERA ASSAMBLEA

Heusaquí el document ab el qual l'Institut d'Estudis Catalans de Buenos Aires nombra delegat seu a la Assamblea de Tarragona a n'En Pere Corominas, y quins termes altament patriòtics son palesa prova del esperit dominant entre els bons catalans que viuen a fora de Catalunya.

«A l'Assamblea de la Unió Catalanista.
Delegació.

Missatge de l'Institució d'Estudis Catalans a don Pere Corominas.

L'Institució d'Estudis Catalans de la ciutat de Buenos Aires, en la República Argentina, té una fe ardentíssima en la tasca cultural de la Unió Catalanista pera assolir les plenes reivindicacions de la Patria y per aixó sent ab tota la seva ànima el profund ideal de la Catalunya deslliurada en tots els ordes de la vida. Nosaltres, els amics que militem en les rengleres de la I. d'E. C., que en matèries religioses no tenim més culte ni fe que en el paradisiac reialme de la Bellesa, que en qüestions socials enlairem les copes escumejantes per la germanor de tots els homes y que en fe política volèm ben plena y ben íntegra la llibertat del nostre poble, us demanèm a vos, Pere Corominas, il·lustre membre de l'Institut d'Estudis Catalans de Barcelona, que porteu el nostre crit de fortitut en el Sant Cenacle ont s'incensa l'excels Decàleg dels drets d'una nacionalitat y que feu present als patricis reunits que en les terres sudamericanes hi bateguen cors que's commouen a l'armonic só del cloquer de l'intransigència nacionalista; no'ns han torsat ni les ponentades, ni'ls vents pampers, «som y serèm lliberals catalans

en totes les conseqüències»... Treballem pera integrar ben sencera l'ànima de Catalunya, que es una tasca ben transcendental en les presents hores.

Y vos, honorable Unió Catalanista rebeu al nostre delegat y oiú sa veu sentenciosa com a un clam de virior.

Avant y que l'augusta senyera or y grana onegi triomfal damunt les conclusions que suscrivim totes senceres.

Visca Catalunya!

Festa de Sant Jordi a Buenos Aires.

Per l'Assamblea de l'I. d'E. C., J. Vilá y Estruch, J. Lleonart y Nart, Lleó Solá, Pere Solanes, Arseni Vila, Armengol Vila, A. Oliart Llach, Joan Ardit, Rosa M. de Vilá, María T. Farré, Estela Farré, Josepa P. de Peri, Joan Parera, Guadalupe G. de Parera. (Segueixen les firmes).

El Blok Nacionalista Cathalonia de Guantánamo (Cuba) ha remés la següent adhesió a la Assamblea Nacionalista de Tarragona:

«Senyor President de la Unió Catalanista.

Aquesta entitat, qual ànima panteja ab goig cada volta que girant l'esguart vers aqueixa altra banda del mar blau, pot vèurehi als dignes fills de Catalunya bregant per l'ennobliment de nostre poble, catalanitzantlo; llegida ab plaer vostre atenta comunicació pera la propera Assamblea que tindrà lloc a Tarragona, fa constarvos que nostre delegat pera aquest acte ho serà En Vicens Caldés y Arús qui es ja nostre representant per tot, a Catalunya.

Auguri de triomf sentim pera nostra Patria y pera la Unió Catalanista d'aquella jornada, y donantvos un fort encaix de germanor, restem sempre vostres y per la llibertat de Catalunya.

Conseller en cap, Joan Eigol; conseller secretari, M. Tender y Giralt.

Guantánamo, 20 juliol 1912».

... Qüestió Catalana ve a significar la qüestió, el plet, si's vol, de tot un país, de tota una rassa ab un'altra, y no d'un pertit polític ab el govern.

POMPEIUS GENER.

Cosas de España.—La Cuestión Catalana.—

GARBELLANT

«La Correspondencia» de Madrid, publica un article que per la delícia del patriotisme ab que está concebut, no podém menys que oferirne un fragment al bon humor dels nostres llegidors.

Se titula: «Impresiones—Por Cataluña y Francia» y diu:

«No puedo resistir la tentación de trazar unas líneas refiriendo impresiones de mi viaje de verano. Las dignas de contarse son dos y ambas desagradables. Acerté una tarde en Barcelona á ir á Vallvidrera, y allá, en la explanada que se encuentra á la salida del funicular me vi en plena fiesta catalanista, en un aplec de la sardana. A los sonos de una pequeña banda casi escondida entre ramaje en el centro de aquella planicie, bailaron diferentes coros la danza típica, tan ceremoniosa como el auresku de los vascos, sin animación, sin alegría,—a la seva manera l'articulista te raó; perque no hi va haver cap borratxo.—

Predominaba en la fiesta el color rojo de las barretinas, de las amapolas que llevaban las mujeres prendidas en el pecho y de los estandartes de cuantas Sociedades barcelonesas concurrían al aplec, banderas catalanas, única enseña que acusaba su presencia en aquella patria chica.

En varios de los palacetes que embellecen aquellas ideales alturas estaba izado el pabellón regional y en ninguna parte flotaba en el aire la bandera española que nos cobijó siempre y con singular amor á Cataluña, de modo tradicional, favorecida en nuestras relaciones comerciales, singularmente en las Antillas. —ui! que parla de temps, eh?—

Declaro que, como buen español, me sentí herido por aquel regionalismo desconsiderado con la nación, á cuya benéfica sombra siempre ha vivido; pero así y todo, lo hubiera olvidado fácilmente, sin un detalle ofensivo que llegó á mis manos en forma de un pequeño impreso que entre las cinco barras rojas de la bandera catalana—cinc barres? es qu'ell tambe s'hi deu contar—excitava á que no se hablase sino el idioma regional.

Cada vez que hablamos en catalán—decía el papelito,—rompemos un eslabón de la cadena que nos esclaviza.

Véase la labor que en la cumbre de Vallvidrera se hacía en el aplec de la sardana.

S'ha arribat a esbrinar que un alt funcionari de policia que cobrava dos mil duros de sou anyal, en aquest període de temps havia ingressat en un seu compte corrent d'una banca, cinquanta nou mil duros, gratificació de les cases de joc.

Aixó, ha sigut als Estats Units, aont fins en descobrir els desfalcs se distingeixen.

A veure qui es que sab com s'ho arreglen els de per aquí.

La república—espanyola; bastant espanyola; massa espanyola—s'acosta a llargues gambades.

Interinament ja 's fan uns bonos pera ferla creixer, a amortisar quan hagi crescut.

Senzillament, no creiem ben orientada aquesta revolució: a la república—tornemhi, espanyola—no li manquen bonos, mes be deurien aplicarhi abonos (!).

Alguna vegada hem d'estar d'acort ab «La Veu».

El governador—D. Manuel—se'n va.

Es a dir, aixís ho ha dit ell, pero 'ns creiem que com sempre *ará que se ba y buelbe*.

Si be creiem que la *bolbida* será motivada a no poguer deixar empantenegats els molts assumptes que deu tindre entre mans, car es sabut que'l ser governador no es pas joc de poques cartes.

Sino tot lo contrari.

Diu en Canalejas que s'ha treballat molt a Riff. En obres públiques s'han construït un grapat de kilometres de carreteres y altres, no tants, de ferrocarrils.

Pero 'l senyor President s'ha descuidat de anomenar l'obra més pública que construeixen els espanyols al Riff.

La «Plaza de Toros» de Melilla.

El premi otorgat pel fiscal de S. M. en els Jocs Florals de Gracia, ha sigut concedit a don Ferrán Agulló y Vidal.

Naturalment; no hi ha de tenir molt de bó ab el fiscal, l'autor del pietós article titulat: «De-lateu!»?

NOVES

En els Jocs Florals celebrats a la ciutat de Badalona fou premiat nostre estimat amic y company de Redacció En J. Jaumandreu.

No cal dir ab quin goig RENAIXEMENT celebra l'èxit del company.

* * *

Nostres distingides col·laboradores Na Maria Domenech de Cañellas y Remei Morlius d'Andreu foren premiades per sos inspirats treballs en els Jocs Florals de Badalona, junt ab nostres amics y col·laboradors En Josep Macià, Tomás Iduarte, Miquel Durán y Tortajada, director del *Diari de Sabadell*, Joan Arús Colomer y J. Vives Borrell, obtenint ademés aquests dos últims, premis en els Jocs celebrats a la ex-vila de Gracia.

RENAIXEMENT se sent orgullós de tenir tant brillant col·laboració y a la qual endressa la més coral felicitació pels èxits obtinguts.

* * *

S'ha constituït a Buenos Aires l'Institut de Estudis Catalans quin ademés de una joventut entusiasta compta ab el decidit y valió concurs de distingides personalitats catalanes residents a dita entitat, entre les quals podem citar al mestre Goula, els Drs. Dedeu, Aleu y Malagarriga y els senyors Nat, J. Vila Estruch, Vilá germans, Arseni Vila y el director del periòdic *Correo de Cataluña* En Joan Torrendell resident a Montevideo.

Rebin l'enhorabona aquests volguts germans de Patria, que fora d'Ella ab fè y entusiasme treballen pera donarla a conèixer y ennoblirla.

* * *

El día 30 del corrent tindrà lloc a Vilafranca del Panadés, la inauguració del monument a n'En Milá y Fontanals. Aixís mateix tindrà lloc aital día l'acte acadèmic que en honor a la memoria del eximí escriptor deu celebrarse baix la presidència del doctor Torras y Bages, bisbe de Vic y el docte catedràtic de Literatura, doctor Rubió y Lluch, acte que tindrà lloc al Saló de les Cases Consistorials, després de la inauguració del monument.

* * *

El Centre Autonomista de Dependents del Comers y de la Indústria, com a secretari de la comissió commemorativa de la data del 11 de Setembre de 1714, ha oficiat a la Lliga Regionalista, recordantli li correspon enguany cuidar-se de la recepció dels rams y corones que 's depositen al peu de l'estatua d'En Rafel de

Casanova ab motiu del aniversari de la pèrdua de les llibertats de Catalunya.

* * *

Ab motiu de la Festa Major de la barriada l'Ateneu Democràtic Regionalista del Poble Nou (Wad-Ras, 208) anuncia pera el 15 del prop·vinent Setembre un concurs de sardanistes oferint un primer premi de 175 pessetes y un de 75.

Les condicions del concurs son les de costum y formen el Jurat Calificador els senyors Francesc Pujol (president), Concordi Gelabert, Joan Balcells, Josep Carbonell, Lluís Cura, Joaquim Roig, Joan Font, Josep Romeu, Josep Giralt, Joan Durán, y Josep Sàbat (secretari).

* * *

Ha mort en eixa ciutat la virtuosa dama Na Rosa Soler, viuda del que en vida fou el plorat escriptor N'Emili Vilanova.

RENAIXEMENT envia son mes sentit condol a la familia de la que en vida fou companya del popular costumista barceloní.

"RENAIXEMENT"

prepara números extraordinaris dedicats a la commemoració de l'heroica data del

11 de Setembre de 1714

y de la celebració de la

**ASSAMBLEA NACIONALISTA
DE TARRAGONA**

per lo que demana a sos volguts col·laboradors la seva valiosa cooperació.

Els entusiastes de Roses no han pogut fer «Nausica» tan bellament com mereixia y aplasantla per un altre any, han conjuminat en cambi una representació de «El Cíclop» y «Filocletes» que tindrà lloc a l'escenari de la xamasa badia el diumenge vinent, a càrrec de l'agrupació de la «Casa de familia» que dirigeixen els distingits germans Coromines.

Se parla d'organitzar ab tal motiu una excursió marítima que sortiria dissapte pera poguer admirar les bel·leses de la costa brava.

Jocs Florals de Girona

CARTELL

En els Jocs Florals de Girona que se celebraran enguany, han sigut oferts els següents

PREMIS

Ordinaris:

I. Flor Natural. Premi d'honor y cortesia, adjudicat a la millor poesia que 's presenti a concurs. L'autor premiat deurà ferne ofrena a una senyora o senyoreta de la seva elecció, la qual serà proclamada Reina de la Festa.

II. Premi del Consistori. Un objecte d'art, de valor 100 pessetes, a un treball en prosa, de tema lliure:

Extraordinaris:

III. Premi de l'Ajuntament. 50 pessetes. Tema lliure.

IV. Premi de la Diputació provincial. 100 pessetes. Poesia històrica relativa a qualsevol comarca de Girona.

V. Premi de l'Ilm. senyor Bisbe. 100 pessetes. Tema: «Treball o monografia sobre l'antiga Universitat de Girona».

VI. Premi de don Frederic Rahola, senador del regne. Objecte d'art. Tema: «Himne a la costa catalana».

VII. Premi de don Bartomeu Bosch, senador del regne. 50 pessetes. Tema lliure.

VIII. Premi de don Manuel de Bofarull, senador del regne. Objecte d'art. Tema: «Recort poètic a les històriques muralles de Girona».

IX. Premi de don Dalmau Iglesias, diputat a Corts. 100 pessetes. Tema: «Institucions econòmic-social més necessaries y convenients pera la ciutat de Girona, y medis més apropiats pera la seva implantació».

X. Premi de don Agustí Riera, president de la Diputació. 75 pessetes. Tema lliure.

XI. Premi de don Joaquim Coromina, vis-president de la Diputació. 50 pessetes. Tema: «Poesia que tendeixi a dignificar y elevar l'art poètic, apartantse de tota tendència sensual o pagana».

XII. Premi del senyor Marqués de Camps. Objecte d'art. Tema lliure.

XIII. Premi de don Francesc Monsalvatje y Fossas. «Vida gràfica de Ntro. Sr. Jesucristo», edició Seix. Tema lliure.

XIV. Premi de don Josep Clará. Un dibuix, original de l'ofertor. Tema lliure.

XV. Premi de don Prudenci Bertrana. Un quadro a l'oli, original de l'ofertor. Tema lliure, vers o prosa.

XVI. Premi de don Josep Berga y Boix. Un quadro a l'oli, original de l'ofertor. Tema lliure.

XVII. Premi de don Josep Berga y Boada. Un quadro a l'oli, original de l'ofertor. Tema: «Noveleta de costums catalanes», que no excedeixi de 80 quartilles.

XVIII. Premi del «Centre Catalanista de Girona y sa comarca». Objecte d'art. Tema: «Poesia patriòtica».

XIX. Premi de la «Joventut Tradicionalista» de Girona. Objecte d'art. Tema: Poesia sobre'l lema «Dèu, Patria y Rei».

Notes.—Les composicions, inèdites y en català, acompanyades d'un plec clos contenint el nom de l'autor, deuen enviarse a nom del Secretari; Rambla d'Alvarez, 3, per tot el dia 30 de setembre, plas improrrogable.

La repartició de premis tindrà lloc el dia primer de novembre diada de Tots Sants.

Formen el Jurat calificador: don Ignasi Iglesias, president; don Josep Pous y Pagés, vis-president; don Alexandre Plana, doctor don Francisco Franch, pbr., vocals, y don Laureà Dalmau, secretari.

Girona, 10 d'agost de 1912.—Per la Junta directiva del Consistori dels Jocs Florals: Albert de Quintana, president; L. Dalmau secretari.

Els reis d'Aragó y els comtes de Barcelona no ho eren per dret propi; ho eren, tant sols, mercès a un jurament que constituia la sanció del pacte entre ells y el seu poble. El llur dret a la corona durava tant com el llur respecte a les lleis y a les llibertats públiques y privades.

POMPEIUS GENER.

Cosas de España.—Herejías.—